

Πολιτισμός αυτοακρωτηριαζόμενος (Πρωτοπρ. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : [ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ](#)

Date : Δεκεμβρίου 16, 2019

Ἄν θέλουμε νά μή χάσουμε τόν δρόμο μας, μιλώντας γιά τίς προκλήσεις τοῦ σύγχρονου κόσμου, εἶναι ἀπαραίτητη ἡ μαθητεία μας στά πρόσωπα καί τά κείμενα τῶν θεοπνεύστων Προφητῶν, Αποστόλων καί ἀγίων Πατέρων πού γνωρίζουν, ὅσο εἶναι στόν ἄνθρωπο ἐφικτό, τόν Θεό, τόν ἄνθρωπο, ἀλλά καί «τά βαθέα τοῦ σατανᾶ».

Οἱ «προκλήσεις τοῦ σύγχρονου κόσμου» εἶναι μιά γενική διατύπωση μέσα στήν ὁποία μπορεῖ κανεῖς νά περιλάβῃ πολλά πράγματα: πολιτικά, κοινωνικά, ἐπιστημονικά καί θεολογικά. Ἐμεῖς στό σημείωμά μας θά εἴμαστε ἀρκετά πεζοί, ἄν καί ἡ πρόκληση ἦ, ἡπιότερα, ἡ ἀφορμή γι' αὐτά πού θά καταγράψουμε σχετίζεται μέ τήν ἐορταστική ἀτμόσφαιρα τῶν Χριστουγέννων. Ὅλος ὁ δυτικός κόσμος, ἀλλά καί πολλές πόλεις τῆς Ἀνατολῆς ἀπό τά μέσα τοῦ Νοέμβρη στολίστηκαν μέ τόν χριστουγεννιάτικο διάκοσμό τους.

Σχετικό λοιπόν μέ αὐτόν τόν διάκοσμο εἶναι ἕνα ἀποκαλυπτικό ἄρθρο τοῦ Τάκη Θεοδωρόπουλου μέ τίτλο «Χριστούγεννα καί μουσουλμάνοι» (Καθημερινή, 26.11.2019). Τό ἄρθρο εἶναι ἀποκαλυπτικό ὄχι τόσο γιά τήν εἴδηση πού μεταφέρει καί σχολιάζει, γνωστή ἄλλωστε καί κοινότυπη γιά τίς μέρες μας, ὅσο γιά τά πολιτιστικά κριτήρια τοῦ ἀρθρογράφου, ὁ ὁποῖος μαζί μέ τίς πολύ εὐστοχες ἐπισημάνσεις του καί τίς ξεκάθαρες «διαφωτιστικές» ἀπόψεις του, ἀποκαλύπτει (χωρίς νά τό ἔχη στόχο) κάποιες ἀπό τίς νεοελληνικές ἀλλοιώσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν κριτηρίων.

Γράφει: «Διάβασα ὅτι στή Γαλλία, τήν πατρίδα τοῦ Διαφωτισμοῦ, ἀπαγορεύεται ὁ χριστουγεννιάτικος στολισμός τῶν δημαρχείων μέ φάτνες. Τό πρῶτο πού σκέφτηκα ἦταν “ἐπιτέλους”! Τόσο πεπεισμένο χαρτί καί πλαστικό, τόση κατανάλωση ρόζ, γαλάζιου καί χρυσοῦ, καιρός ἦταν νά σταματήσῃ νά ταλαιπωρεῖ τήν αἰσθητική μας». Ὁ ἀρθρογράφος στήν συνέχεια διαφωνεῖ μέ τήν ἀπαγόρευση, γι' αὐτό τονίζει ἰδιαίτερα τό ὅτι αὐτή διατάχθηκε στήν πατρίδα τοῦ Διαφωτισμοῦ, διότι δείχνει νά πιστεύῃ ὅτι ὁ Διαφωτισμός, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζεται ἀπό τόν Κάντ ὡς «ἡ ἔξοδος τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τήν ἀνωριμότητά του», ἔξοδος ἀπό τήν «ἀδυναμία νά μεταχειρίζεται τό νοῦ του χωρίς τήν καθοδήγηση ἑνός ἄλλου» καί τήν συνακόλουθη ἀπελευθέρωση ἀπό δογματισμούς, μέ πλήρη ἐλευθερία στόν δημόσιο λόγο, δέν εἶναι δυνατόν νά ἐμπνεύσῃ μιά τέτοια ἀπαγόρευση. Μοιάζει μέ πολιτιστική ἐκτροπή, σάν πραξικόπημα ἀνατρεπτικό τοῦ πολιτιστικοῦ καθεστώτος πού κληροδότησε στήν Γαλλία καί σέ

όλον τόν δυτικό κόσμο ό Διαφωτισμός. Βλέπει όμως τόν Διαφωτισμό μέσα από τήν δική του όρθόδοξη κληρονομιά, γι' αυτό δέν μπορεί νά τόν έννοήση σύμφωνο μέ τέτοιες άπογορεύσεις, πού άλλοιώνουν, κατά τήν άποψη του, τόν Εύρωπαϊκό πολιτισμό.

Είναι φανερό ότι ή διαφωνία τοῦ Τ. Θεοδωρόπουλου μέ τόν χριστουγεννιάτικο διάκοσμο είναι αισθητικῆς καί θεολογικῆς τάξεως ἢ, πιά σωστά, πολιτιστικῆς, άφοῦ στά στοιχεῖα πού συγκροτοῦν τόν πολιτισμό είναι καί ή αισθητική καί ή θεολογία. Δείχνει μάλιστα ότι δέχθηκε έπιδράσεις από τόν θεολογικό περίγυρο τῶν τελευταίων δεκαετιῶν, γι' αυτό ως Όρθόδοξος αισθάνεται ως δική του έορτή τό Πάσχα καί όχι τά Χριστούγεννα.

Γι' αυτό, άφοῦ έκφράζει τήν ταλαιπωρία τῆς αισθητικῆς του από τόν διάκοσμο τῶν Χριστουγέννων (τόν όποιο όμως δέν άπορρίπτει), στήν συνέχεια γράφει: «Άπ' αὐτή τήν άποψη αισθάνομαι τυχερός πού βαπτίσθηκα όρθόδοξος. Για έμᾶς ή μεγάλη έορτή είναι τό Πάσχα, μέ όλο τό τραγικό μεγαλειό του σέ άνοιξιάτικο καί δή μεσογειακό τοπίο. Ένώ τά Χριστούγεννα είναι γλυκερά, σάν τά χρώματα τῆς φάτνης».

Συνδέει τό μεγαλειό τοῦ Πάσχα μέ τό άνοιξιάτικο μεσογειακό τοπίο. Ωραία εικόνα, όμως χωρίς θεολογικό νόημα. Οί Όρθόδοξοι γνωρίζουμε (τό αὐτονόητο) ότι χωρίς Χριστούγεννα δέν θά είχαμε Πάσχα. Γιορτάζουμε μέ ιδιαίτερο τρόπο τά Πάθη πού υπέμεινε ό Χριστός για τίς άμαρτίες μας καί τήν Άνάστασή Του, αλλά πανηγυρίζουμε μέ θαυμάσιους ύμνους καί τελετές τήν ένανθρώπησή Του, ή όποία χαρακτηρίζεται από τούς άγίους Πατέρες μας ως «τό μακάριον τέλος» για τό όποιο δημιουργήθηκαν τά πάντα.

Είναι γεγονός όμως ότι στόν πολύ λαό (καί σέ κοσμικούς διανοητές) ή θεολογία καί ή έκκλησιαστική ύμνογραφία υποχωροῦν μπροστά στήν λαογραφία, δηλαδή στά λαϊκά ἠθη καί έθιμα, **ή διαμόρφωση τῶν όποίων δέν έχει πάντα καθαρές χριστιανικές άφετηρίες, άφοῦ μέσα από αὐτά έπιβιώνουν πολλά στοιχεῖα τοῦ ειδωλολατρικοῦ παρελθόντος.**

Ό Τ. Θεοδωρόπουλος κλείνει τό άρθρο του μέ κάποιες σημαντικές παρατηρήσεις. Γράφει: «Υποθέτω [...] ότι οι φάτνες δέν άπαγορεύθηκαν στα δημαρχεία τῆς Γαλλίας για λόγους αισθητικῆς. Πρόκειται για ένα άκόμη άλμα πού θά έπιτρέψει τή συνύπαρξη τῶν δύο θρησκειῶν τῆς Γηραιᾶς Ἡπειρου, τῆς χριστιανικῆς καί τῆς μουσουλμανικῆς. Διότι οι Έβραῖοι, οι ίνδουῖστες, οι ταοῖστες ἢ άκόμη καί οι άθεοί δέν έχουν πρόβλημα, έκτός από τήν αισθητική, αν βρεθοῦν μπροστά σέ μία φάτνη περιμένοντας τό πιστοποιητικό από τίς ύπηρεσίες τοῦ δήμου. Άς μὴν γελιόμαστε. Ἡ περίφημη πολυπολιτισμική κοινωνία είναι στήν πραγματικότητα διπολιτισμική».

Ἡ Εύρώπη αφήνει τά χριστιανικά στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ της για να μή

προκαλούνται οί μουσουλμάνοι νέοι πολίτες της. Δείχνει σάν νά μή θέλη νά χαρακτηρίζεται από τόν Χριστιανισμό. Τόν έξαφανίζει μπροστά στην αύξανόμενη παρουσία τοῦ μουσουλμανισμοῦ.

Ὁ Τ. Θεοδωρόπουλος ἐπιπλέον σημειώνει: «Ἐδῶ καὶ χρόνια μετονομάσαμε τὴν εὐχή “Καλὰ Χριστοῦγεννα” σὲ “Καλὲς Γιορτὲς” γιὰ νὰ μὴν ἀποκλείονται ὅσοι δὲν γιορτάζουν τὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ». Αὐτὴ ὅμως ἡ μετονομασία θεωρεῖ ὅτι παραγνωρίζει «τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ “Γιορτὲς τῶν Χριστουγέννων” ἀφοροῦν καὶ τοὺς ἀγνωστικιστὲς καὶ τοὺς ἄθεους, κοινῶς εἶναι μία γιορτὴ τοῦ πολιτισμοῦ μας πού ξεκινᾷ ἀπ’ τὴ θρησκεία. Εἶναι ὅμως γιορτὲς τῶν Χριστουγέννων. Καὶ περιλαμβάνουν καὶ τὴ φάτνη καὶ τὸ ἔλατο. Τὰ Χριστοῦγεννα καὶ ὅ,τι σημαίνουν εἶναι μία εὐρωπαϊκὴ γιορτὴ. Ἄν τὰ λογοκρίνεις μετονομάζοντάς τα σὲ “γιορτὲς”, ἀκρωτηριάζεις τὸν πολιτισμὸ μας ἀπὸ ἓνα ἀκόμη μέλος του».

Μᾶλλον ὅμως ὁ πολιτισμὸς μας, χωρὶς στέρεο ἐμπειρικό θεολογικό θεμέλιο, ἔχει ὡς γνώρισμά του τὸν αὐτοακρωτηριασμό.

Ὁ Κάντ σ’ ἓνα δοκίμιό του μέ τίτλο: «Ἀπόκριση στό ἐρώτημα: Τί εἶναι Διαφωτισμός», γράφει: «Γιὰ τοῦτο τὸν διαφωτισμὸ τίποτ’ ἄλλο δὲν ἀπαιτεῖται παρά ἐλευθερία· καὶ μάλιστα ἡ πὶο ἄβλαβη ἀπὸ ὀτιδήποτε μπορεῖ νὰ ὀνομαστεῖ ἐλευθερία, δηλαδή ἡ ἐλευθερία νὰ κάνει κανεὶς δημόσια χρῆση τοῦ λόγου του στό κάθε τι. Καὶ ὅμως ἀκούω ἀπὸ παντοῦ νὰ φωνάζουν: μὴ συλλογίζεστε! Ὁ ἀξιωματικός λέει: μὴ συλλογίζεστε, μόνο νὰ γυμνάζεστε! Ὁ οἰκονομικός σύμβουλος: μὴ συλλογίζεστε, μόνο νὰ πληρώνετε! Ὁ πνευματικός: μὴ συλλογίζεστε, μόνο νὰ πιστεύετε». Γνωρίζει ὅμως ὁ Κάντ ὅτι ὑπάρχουν περιπτώσεις πού εἶναι ἀναγκαῖος ὁ περιορισμὸς τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου. Σ’ αὐτά πού γράφει γιὰ νὰ δείξη πότε εἶναι ἀναγκαῖος καὶ πότε ὄχι αὐτὸς ὁ περιορισμὸς, μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐντοπίση κάποιες ἀπὸ τίς αἰτίες τῆς τάσης τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ νὰ αὐτοακρωτηριάζεται.

Γράφει ὁ Κάντ: «Ἡ δημόσια χρῆση τοῦ λόγου μας πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε ἐλεύθερη, καὶ αὐτὴ μονάχα μπορεῖ νὰ φέρει διαφωτισμὸ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους· ἡ ἰδιωτικὴ ὅμως χρῆση του μπορεῖ συχνά νὰ ὑπόκειται σὲ στενοὺς περιορισμούς, χωρὶς τοῦτο νὰ ἐμποδίζει ιδιαίτερα τὴν πρόοδο τοῦ διαφωτισμοῦ. Μέ τὴ δημόσια χρῆση τοῦ λόγου μας ἐννοῶ ἐκείνην πού κάνει ὁ καθένας ὡς συγγραφέας μπροστά σὲ ὀλόκληρο τό κοινὸ τοῦ κόσμου τῶν ἀναγνωστῶν. Ἰδιωτικὴ χρῆση τοῦ λόγου ὀνομάζω ἐκείνην πού ἐπιτρέπεται νὰ κάνει κανεὶς σὲ κάποια κρατικὴ θέση ἢ κάποιο λειτουργημὰ πού τοῦ ἔχουν ἐμπιστευθεῖ». Εἶναι χαρακτηριστικὰ ὅσα σχετικὰ ἀναφέρει μιλώντας γιὰ τοὺς κληρικούς. Γράφει: «ἓνας κληρικός δεσμεύεται νὰ κηρύττει πρὸς τοὺς μαθητὲς πού κατηγεῖ καὶ πρὸς τοὺς ἐνορίτες του σύμφωνα μέ τό δόγμα τῆς ἐκκλησίας πού ὑπηρετεῖ· γιατί μέ αὐτό τὸν ὄρο ἔγινε δεκτός. Ὡς συγγραφέας ὅμως ἔχει πλήρη ἐλευθερία, ἀκόμη καὶ τὴν ἀποστολή, νὰ ἀνακοινῶναι στό ἀναγνωστικὸ κοινὸ ὅλες τίς πρακτικὰ δοκιμασμένες καὶ καλοπροαίρετες σκέψεις του γιὰ τὰ λάθη πού

υπάρχουν στο δόγμα εκείνο, μαζί με τις προτάσεις για μία καλύτερη οργάνωση της θρησκευτικής και εκκλησιαστικής ζωής».

Είναι σαφέστατο τό προτεσταντικό πνεῦμα τοῦ Κάντ, ἀλλά καί ἡ ἀπουσία σταθερῶν ἐμπειρικῶν θεολογικῶν κριτηρίων, ὅπως καί ἡ ἀντίληψη γιά τό δόγμα, ὡς μιᾶς διανοητικῆς κατασκευῆς πού μπορεῖ νά ἀλλάζη.

Θεοποιήθηκε ἡ λογική, διαβλήθηκε ἡ ὑπακοή σέ αὐθεντίες, χάθηκε ἡ μαθητεία σέ Πατέρες, πού εἶναι φορεῖς τῆς γνώσεως τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, πολύ εὐκόλα ἡ πίστη ἔγινε ἀπόρρητο προσωπικό δεδομένο, ὅποτε θεωρεῖται μᾶλλον ἀπό πολλούς αὐτονόητος καί «προοδευτικός» ὁ ἐξοβελισμός ὅλων τῶν ἐκφράσεων της ἀπό τοῦς δημόσιους χώρους.

Εὐτυχῶς δέν φθάσαμε ἀκόμη ἐκεῖ. Ἀπό τήν Γαλλία ὅμως μᾶς ἔρχονται τά προμηνύματα· ἡ πληθυσμιακή ἔκρηξη τοῦ μουσουλμανισμοῦ στήν Εὐρώπη βοηθᾷ σ' αὐτήν τήν «προοδευτική» κατεύθυνση, γιά τήν ὁποία βέβαια δέν φταίει ὁ μουσουλμανισμός, ἀλλά ὁ ἀφυδατωμένος ἀπό τήν ζωντανή ὀρθή πίστη Χριστιανισμός μας.

(Πηγή: *parembasis.gr*)